

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Variæ instantiæ proponuntur & solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

randum necessarium est donum perseverantiae, sine quo nullus unquam perseveravit : sequitur quod non sint corripendi homines, & quod illis non debeat imputari ad culpam, cum quod illis non servant, aut non perseverant ut precepta non servant, aut non perseverant ut precepta non servant : quia Deus pro suo beneplacito, quibusdam tribuit haec dona, aliis vero non tribuit, neque est in eorum potestate illa obtinere. Sed audiamus eos apud Augustinum de correptione & gratia cap. 4. obmurmurantes, ac dicentes : *Redde autem corripere, si eam (scilicet gratiam) mea culpa non haberem : hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem ; vel si deus illi acciperet et nolisset.* Cum ergo & ipsa voluntas Domino preparatur, cur me corripis quia videris magis precepta nolle, & non potius ipsum rogas ut in me operetur & velle : Eiterum cap. 6. Hanc charitatem (inquit) non accepimus : quid tamen quae corripimus, quasi nos eam nobis dare possumus, & nostro arbitrio habere nolimus ?

132. Illam hanc difficultatem solveret magnus gratiae defensor Augustinus, scripsit epistolam 46. & 47. ad illos Monachos instruendos, & duos eorum libros compoluit : unum de gratia & libero arbitrio, & alterum de correptione & gratia, in quibus ostendit primò, non tolli, sed jvari, & perfici liberum arbitrium per gratiam Dei, quia gratia causat in nobis libertatem, fortissimam & invictissimam voluntatem ; & voluntas non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem, ut habetur cap. 8. de correptione & gratia. Secundò, ratione necessitatis gratia non tolli correctionis necessitatem : quia ea utitur Deus tanquam medio extrinsecus adhibito, & exteriùs juvante, dum gratia intus in corde hominis operatur, & ejus voluntatem immutat. Ex quibus constat, hoc etiam argumentum, quod ad eò extollunt & magnificant Recentiores, non esse novum, sed perantiquum, & ex veteri Pelagianorum officina desumptum. His praesuppositis.

133. Respondeo directè ad argumentum, quòd ad hoc ut reprobis sint inexcusabiles in die iudicis, satis est quòd Deus possit illis opponere alios, tum ex Angelis, tum ex hominibus, quibus fuerint aequales in auxiliis sufficientibus, & qui vel nulla vel minora praebuerint impedimenta auxiliis efficacibus. Ratio est, quia ut aliquis possit justè corripi & increpari exemplo alterius, sufficit quòd aequaliter possit ac ille, & tamen aequalia non praestet : ille autem qui est aequalis alteri in auxiliis sufficientibus, quamvis sit in aequalis in efficacibus, aequaliter potest : quia nulla efficacia non dant posse agere, neque praebent virtutem aut complementum potentiae, sed tantum actualitatem & applicationem illius (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) & aliunde peccatores quando transgrediuntur precepta, tali actualitate & applicatione non carent, nisi quia per culpam mortalem aut venialem, ei possunt vel posuerint impedimentum. Unde

134. Respondeo ad confirmationem, Deum merito exprobrare vineae suae, quòd non ferat uvas, sed spinas, & animae fideli, quòd non faciat fructus bonorum operum ; quia licet tali vineae deesse aliqua cultura necessaria ad producendos fructus, & animae aliquod auxilium priùs natura requisitum ad operandum, ille tamen defectus & carentia provenit ex culpa ipsius hominis, qui per propriam malitiam, vel negligen-

135. riam, divinae gratiae praebuit obicem. Ita expressè docet D. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. ubi sibi opponit idem omnino argumentum quòd nobis objicit Adversarij, & eodem modo illud resolvit, quòd à nobis solutum est. Sic enim habet : *Cum aliquis non possit sine auxilio divinae gratiae habere ea quae sunt necessaria ad tendendum in ultimum finem, sicut est spes, dilectio, & perseverantia : potest alicui videri quòd non sit homini imputandum, si praedictis careat : praecipue cum auxilium gratis mereri non possit, nec ad Deum converti, nisi Deus eum convertat, nulli enim imputatur quòd ab alio dependet. Quòd si concedatur, plura in convenientia consequi manifestum est : sequitur enim quòd ille qui fidem non habet, nec spem, nec dilectionem Dei, perseverantiam in bono, non est poenitentia dignus.*

136. Ecce ipsummet Adversariorum argumentum, cui sic respondet. Ad hujus dubitationis solutionem considerandum est, quòd licet aliquis per motum liberi arbitrii divinam gratiam nec promereri nec advocare possit, potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat : dicitur enim de quibusdam Job 21. *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Et Job. 24. *Ipsi fuerunt rebelles luminibus.* Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire divinae gratiae receptionem, non immeritò imputatur ei qui impedimentum praestat gratiae receptioni : Deus enim, quantum est ex se, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, sed illi soli gratia privantur, qui in seipsis gratiam impedimentum praestant. Sicut Sole mundum illuminante, in culpam imputaretur ei qui oculos claudit, licet videre non possit, nisi lumine Solis praeveniatur.

137. Idem docet exponens illa verba Joannis : *Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Dicit enim, quòd sicut grave per naturam non potest sursum ferri, nisi trahatur ab alio : ita cor humanum ex se ad inferiora tendens, non potest sursum elevari, nisi trahatur per gratiam. Si vero non elevetur, non est defectus ex parte trahentis, qui, quantum est de se, nulli deficit, sed est propter impedimentum ejus qui non trahitur. Et 2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1. *Auxilium gratiae (inquit) quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur : quibus autem non datur, ex justitia non datur, in poenam praecedentis peccati, & salutem originalis, ut habet Augustinus lib. de correptione & gratia cap. 5. & 6.*

138. Ex his ergo constat, quòd secundum doctrinam D. Thomae imputatur homini quando non operatur, etiam si non habeat tunc auxilium efficax ; quia non habere est ex impedimento quòd voluntariè apponit, reddendo se illo indignum, & se disponendo ad ejus denegationem, per culpam mortalem, aut venialem. Unde patet responsio ad exemplum allatum de vinea cui desisset ultima cultura, & de homine in tenebris constituto : dicendum enim est, quòd si agricola dedisset vineae omnes primas culturas, & esset paratus dare illi ultimam, & vinea illam recufaret, ac illi poneret impedimentum, merito posset illi exprobrare, si postea non faceret uvas, sed labruscas. Sicut etiam jure exprobraretur homini constituto in tenebris, quòd non videat, si quis ipsi lumen offerret, & daret aperire fenestras, ille tamen impediret.

§. II.

Variae instantiae proponuntur & solvuntur.

139. Contra hanc responsionem & doctrinam ex S. Thoma & aliis SS. Patribus infra referentur.

referendis desumptam, multipliciter insurgunt Adversarii, eamque variis instantiis, veluti quibusdam nebulis, obfcurare conantur. In primis dicunt, quod hæc responsio non potest habere locum respectu denegationis primæ gratiæ, cum denegatio talis auxilii nullam supponat culpam antecedentem, actualem, imò nec originalem, saltem in Adamo, & in malis Angelis.

135. Secundò instant, & dicunt, quòd si homo per propriam culpam & negligentiam possit ponere impedimentum gratiæ efficaci, poterit etiam illi resistere; cum resistere gratiæ, & illi ponere impedimentum, synonyma sint, & idem omnino significant.

136. Tertio si homo ex innata libertate possit se disponere ad denegationem auxilii efficaci, poterit etiam ex viribus liberi arbitrii se præparare ad ejus receptionem; & sic aliqua caro gloriari poterit coram Deo, Tyrius scilicet præ Judæo, quòd se pro innata libertate reddiderit aptiorem ad auxilia gratiæ recipienda.

137. Denique ex hac responsione sequitur, non esse recurrendum ad inscrutabilia Dei judicia, ad reddendum rationem cur Deus unum trahat & alium non trahat per gratiam efficacem, sed ad liberum arbitrium ponens impedimentum gratiæ in uno, non verò in alio: At hoc repugnat SS. Patribus supra relatis: Ergo &c. Hæc tamen instantiæ, ex fundamentis supra statutis, facillè dilui possunt.

138. Ad primam enim in primis dico, quòd sicut in sententia Suaris, & aliorum Recentiorum, denegatio primæ gratiæ congruæ, nullam habet causam in homine, sed reducitur in simplicem Dei voluntatem, & in judicia ejus inscrutabilia: ita plures ex discipulis D. Thomæ, permissionem primi peccati, sive negationem gratiæ efficaci necessariæ ad primum peccatum mortale vitandum, ex nulla hominis culpa, sed ex sola Dei voluntate repetunt. Cui sententiæ adhæret Estius in 1. sent. dist. 41. §. 18. *Quòd Deus (inquit) permittat hominem vel Angelum cadere in peccatum quo Deum deserit, videlicet non præbendo auxilium efficacem ne cadat, hoc non habet causam in ipsis.* Idem docet ex Patribus Societatis Claudius Typhanus, in libro de ordine cap. 32.

139. Respondeo secundò cum Alvare, Joanne à S. Thoma, & pluribus aliis Thomistis: etiam Adamum & Angelos caruisse auxilio efficaci ad perseverandum, ex propria culpa, non quidem antecedente, sed concomitante, quæ fuit prior privatione auxilii efficaci, in genere causæ materialis & dispositivæ. Pro cuius elucidatione

Notandum est primò: denegationem auxilii efficaci posse duobus modis considerari. Primò activè, & prout se tenet ex parte Dei, & sic vocatur permissio peccati, seu denegatio gratiæ. Secundò passivè, & prout se tenet ex parte hominis vel Angeli, & sic dicitur privatio gratiæ.

Norandum secundò, seu potius supponendum ex Philosophia: quòd licet causæ in eodem instanti temporis simul exercent suas causalitates, hoc tamen non obstat, quin una sit prior alterà in uno genere, & posterior in altero. Patet hoc in generatione & corruptione substantiali, quæ licet fiant in eodem instanti temporis, tamè se invicem præcedunt in diverso genere causæ: est enim corruptio vel dispositio præcedens introductionem formæ, quia non nisi in subiecto carente formâ introducitur opposita; licet in genere causæ formalis generatio sit prior, &

A ad eam sequatur corruptio. Hoc clariùs constat in exemplo venti aperientis fenestrâ, & per eam intrantis in aulam, quo communiter utuntur Thomistæ ad mutuam illam prioritatem explicandam: hujusmodi enim ingressus præcedit aperiitionem fenestræ in genere causæ efficientis, cum ad eam activè concurrat; & ipsa aperiit fenestrâ est prior ingressu venti, in genere causæ materialis & dispositivæ, in quantum dispositio ad prædictû aëris & veti ingressu. His præsuppositis

Alvarez, Joannes à S. Thoma, & plures alii Thomistæ docent, quòd licet denegatio gratiæ ut est pura negatio, & primus effectus reprobativæ, nullam habeat causam ex parte hominis, sed reduci debeat in simplicem Dei voluntatem, quæ ut dicit Apostolus, *cujus vult miseretur, et quem vult indurat* (non impediendo malitiam, sed denegando gratiam, ut explicat Augustinus), illa tamen, ut habet rationem privationis, & prout se tenet ex parte hominis, nunquam est sine aliquo obstaculo ex parte nostra, licet illud non sit semper peccatum præcedens, etiam originale (ut patet in Adamo & in malis Angelis), sed ipsa culpa concomitans, quæ licet sit in eodem instanti temporis quò ipsa denegatio auxilii, illam tamen antecedit prioritate naturæ causalitatis, in genere causæ materialis & dispositivæ. Sicut licet illuminatio Solis, & remotione tenebrarum, sint simul tempore; tamen se invicem præcedunt, prioritate naturæ. Nam ex parte Solis, priùs est illuminare, quàm tenebras removere: ex parte autem aëris, priùs est purgari à tenebris, quàm consequi lumen, ordine naturæ: ut dicit D. Thomas 1. 2. quæst. 113. art. 8. ad 1.

Ex his duabus solutionibus, prima videtur magis solida, & magis conformis SS. Patribus supra relatis, qui primam gratiæ efficaci denegationem reducunt in simplicem Dei voluntatem, & in judicia ejus inscrutabilia. Secunda magis subtilis, & desumpta ex principis Philosophorum, qui docent cum Aristotele & D. Thoma, quòd causæ sunt sibi invicem causæ, & quòd licet in eodem instanti temporis suas exercent causalitates, hoc tamen non impedit, quin una sit prior alterà in uno genere, & posterior in alio: ut constat in exemplis adductis, & fuit, ac eruditè ostendit Claudius Typhanus in libro citato de ordine, de quæ prior & posteriori.

Neque contra hanc responsionem valet instantia cuiusdâ Recentioris, dicentis quòd præcessio realis mutua, quæ idem sit prius suo priori, ac proinde seipso, implicat contradictionem.

Facile enim respondetur, distinguendo præcedens. Præcessio realis mutua, quæ aliqui dicunt prius suo priori, prioritate in quo, concedo. Prioritate à quo, nego. Hoc enim intercedit discrimen inter ea quæ sunt priora aliis prioritate in quo, & à quo; quòd ea quæ sunt prioritate in quo, in eo priori existunt (prioritas enim in quo est prioritas existentia) & in eo priori sunt extra dependentias omnium causarum, ac proinde non possunt dependere à quocumque alio posteriori, etiam in alio genere causæ. E contra verò, cum illa quæ sunt priora prioritate à quo (quæ est prioritas solum naturæ & causalitatis, non verò durationis & existentia) nec sint nec concipiuntur esse in eo priori extra dependentias omnium causarum, possunt ab aliis dependere in altero genere causæ, & consequenter esse illis posteriora.

Ad secundum nego sequelam Majoris. Sicut enim

enim quis impedire potest ingressum radii solaris in aulam, claudendo fenestram, & ejus receptionem ponendo impedimentum; illum tamen jam receptum privare non potest suo effectu, nec impedire quin illum in aërem. Ita similiter homo per culpam antecedentem, vel concitantem impedire potest receptionem gratiæ efficacis, & suâ indignitate Deum movere ad illam denegandam. Illi tamen jam receptæ, & in anima existentis, non potest resistere (potentiâ saltem consequenti, & in sensu composito) vel eam frustrare effectu quem Deus efficaciter per illum intendit producere. Ut enim dicit D. Thomas supra relatus: *Impossibile est hac duosimul esse, quod spiritus sanctus velit aliquem movere ad vitam charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.*

Ad tertium nego etiam sequelam. Sicut enim (ut perstitimus in eodem exemplo) licet homo claudendo fenestram impedire possit illuminationem Solis, non potest tamen illum ad se trahere, & advocare: ita etiam licet aliquis per motum liberi arbitrii possit seipsum impedire ne gratiam recipiat, illam tamen nec promereri nec advocare potest, nec ad illam recipiendam se disponere ex solis virtute liberi arbitrii, sed solum ex virtute ipsius gratiæ, cor ejus moventis. Quia ut homo ponat impedimentum gratiæ, oportet solum quod peccet mortaliter aut venialiter: quod potest ex solis virtutibus, seu potius sola defectibilitate liberi arbitrii. Ut verò se ad illam præparet & disponat, requiritur quod elicitatum supernaturalium, cum dispositio & forma debeant esse ejusdem ordinis: quod homo præstare non potest, nisi virtute ipsius gratiæ, illum moventis & applicantis. Unde dicit Augustinus de corrept. & gratia cap. 1. *Liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Et D. Thomas 1. 2. quæst. 112. art. 3. ad 1. *Defectus gratiæ prima causa est ex nobis, sed collationis gratiæ prima causa est ex Deo: secundum illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel, tantum modo in me auxilium tuum.* Et super Epistolam ad Hebræos cap. 12. lect. 3. *Hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum gratiæ, ex ipsa gratia procedit: unde si aliquis ponat, & tamen moveatur cor ejus ad removendum illud, hoc est ex dono gratiæ Dei vocantis per misericordiam suam.* Ex parte subdit: *Quod ergo à quibusdam removetur illud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei: quod autem non removetur, hoc est ex justitia ejus.* Unde juxta doctrinam D. Thomæ, licet Deus semper denegat homini gratiam ex justitia, & propter aliquam culpam mortalem, aut venialem, vel saltem originalem, per quam ponit vel ponit ei impedimentum, illam tamen non contrahit ex eo quod ei nullam ponit obicem, sed ex pura liberalitate & misericordia: imò potius per suam gratiam facit, quod homo vel non ponat ei obicem, vel si illud posuerit, movet cor ejus ad removendum illud.

Ex quo patet responsio ad ultimum, neganda est enim sequela Majoris. Cum enim nullus sit homo, qui per aliquam culpam mortalem, aut venialem, vel saltem originalem, gratiæ impedimentum non ponat, vel posuerit: nulla potest reddi ratio, cur Deus in uno tale impedimentum tollat, vel illo non obstante, ei gratiam conferat, non verò in alio: sed ad simplicem Dei voluntatem, & ad inscrutabilia judicia ejus, cum Apostolo necessariò recurrendum est.

A Addo quòd licet denegatio gratiæ, privativè sumpta, & ut se tenet ex parte hominis, aliquam in eo supponat causam; illa tamen ut est pura negatio, & primus reprobationis effectus, nullam in eo causam supponit, sed ad simplicem Dei voluntatem reducit: ut ostendemus in Tractatu de prædestinatione.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis colliges primò, quamlibet culpam, sive mortalem, sive venialem, imò & originalem (in sententia eorum qui causam reprobationis negativæ ad peccatum originale referunt, de quo in Tractatu de prædestinatione) sufficere, ut Deus gratiam suam efficacem ad vitandam peccatum etiam mortale, justo interdum, pro judiciorum suorum inscrutabili profunditate, denegat. Quare cum nemo, quantumvis justus & sanctus, sit immunis à peccato originali, imò nec actuali, saltem veniali, ut definit Tridentinum sessione 6. can. 23. nemo est qui non humiliter agnoscere debeat, pro merito peccatorum suorum se posse à Deo justè derelinqui, adeoque ne id fiat, cum Regio Vate identidem exclamare: *Adiuro meus esto Domine, ne derelinquas me;* & qui, ut monet Apostolus supra relatus, non debeat cum timore & tremore operari salutem. Unde Leo Papa serm. 8. de Epiphania: *Hæc Sanctis causa est tremendi atque metuendi, ne ipsi in operibus pietatis elati, deserantur ope gratiæ, & remaneant in infirmitate nature.*

Omnibus etiam veraciter humilibus, habenda semper est præ oculis egregia Ricardi Victorini hæc de re sententia: de statu interiori hominis parte 1. cap. 22. *Gratia (inquit) quam semel homo accepit ante peccatum, justè subtrahi non potuit, quam est præ meritum acceperat, sine culpa tamen amittere non debebat: nunc autem omni hora potest justè subtrahi, quia nunquam potest homo sine culpa inveniri.*

Obiervandum tamen est, quod licet omnia peccata, non solum mortalia, sed etiam venialia, gratiæ efficaci ponant impedimentum; & sint sufficiens causa, cur illam Deus denegare possit, etiam justo, ad superandam tentationem: superbia tamen & præsumptio, ac in propriis virtutibus fiducia, maximum divini gratiæ ponit obicem, ut eleganter declarat D. Bernardus serm. 54. in Cantica, his verbis: *In veritate didici, nihil equè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere, Beatus homo qui semper est pavidus. Time ergo cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denud revertetur: hoc est semper pavidum esse. Succedant vicissim sibi in amore tres isti timores, secundum quod gratia vel adesse dignatur, vel offensa recedere, seu iterum placata redire sentitur. Cum adesse, time ne non dignè opereris ex ea, nam hoc monet Apostolus, videte inquit ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Quod si recesserit, multo magis timendum: plane multo magis, quia ubi deficit tibi gratia, deficit tu. Tunc ergo subtracta gratia, tanquam mox casurus time & contremisce, Deo tibi ut sentis irato, quia reliquit te custodia, nec dubites causam esse superbiam, etiam si non appareat: quod enim nescis, scit Deus, & qui te iudicat.*